

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Гербіш Надійка. Теплі історії до шоколаду. К. : БрайтСтарПаблішинг, 2012. 144 с.
2. Гербіш Надійка. Теплі історії до кави. К. : БрайтБукс, 2012. 168 с.

REFERENCES

1. Babii, I. M. (1997). Semantyka, struktura ta stylistychni funktsii nazv koloriv u suchasni ukrainiskii movi. [Semantics, structure and stylistic functions of color names in modern Ukrainian language]. Kyiv: NASU Institute of Ukrainian Language.
2. Dzyvak O. N. (1975). Leksyka na oboznachenye tsvetov v sovremennom ukraynskom lyteraturnom yazyke. [Color vocabulary in modern Ukrainian literary language]. Kyiv: Kyiv State Pedagogical University.
3. Hubareva H. A. (2002). Semantyka ta stylistychni funktsii koloratyviv u poetychnii movi Liny Kostenko. [Semantics and stylistic functions of coloratives in poetic language of Lina Kostenko]. Kharkiv: National University of Kharkiv.
4. Kryzhanska O. M. (1999). Kolir ta sposoby peredachi yoho v ukrainiskii movi. [Color and ways of its expression in Ukrainian language]. Rivne: RDHU.
5. Krytenko A. P. (1967). Semantychna struktura nazv koloriv v ukrainiskii movi. [Semantic structure of color names in Ukrainian language]. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy.
6. Krymskyi A., Hantsov V., Holoskevych H., Hrinchenkova M. (2016). Rosiisko-ukrainskyi slovnyk: u 4-kh t. – T. 1. [Russian-Ukrainian dictionary in 4 volumes – Volume 1]. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho.
7. Bilodid I. K. (1970–1980). Slovnyk ukrainskoi movy : v 11 tomakh. [Dictionary of Ukrainian language: in 11 volumes]. Kyiv: Naukova dumka.

LIST OF ILLUSTRATIVE MATERIAL

1. Herbish N. (2012). Tepli istorii do shokoladu. [Warm stories for chocolate]. Kyiv: BraitStarPabliashynh.
2. Herbish N. (2012). Tepli istorii do kavy. [Warm stories for coffee]. Kyiv: BraitBuks.

УДК : 81'37

DOI:<https://doi.org/10.31861/gph2020.823.178-184>

Ніжнік Л.
(Чернівці)

ЕПІСТЕМІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ СУМНІВУ

Стаття досліджує епістемічні слова та фрази для вираження СУМНІВУ в художньому тексті. Зроблено спробу розмістити епістемічні слова та фрази СУМНІВУ на шкалі впевненості. Ці мовні одиниці вибрані на основі негативного значення концепту СУМНІВ та ряду його властивостей. Досліджувані одиниці беруться з існуючих класифікацій епістемічних одиниць і вивчаються в контексті.

Ключові слова: сумнів, шкала впевненості, епістемічні слова та фрази, суб'єктивна модальність.

Статья исследует эпистемические слова и фразы для выражения СОМНЕНИЯ в художественном тексте. Сделана попытка разместить эпистемические слова и фразы СОМНЕНИЯ на шкале уверенности. Эти языковые единицы выбраны на основе негативного значения концепта СОМНЕНИЕ и ряда его особенностей. Исследуемые единицы берутся из существующих классификаций эпистемических единиц и изучаются в контексте.

Ключевые слова: сомнение, шкала уверенности, эпистемические слова и фразы, субъективная модальность.

The article explores epistemic words and phrases to express DOUBT in a fictional text. Epistemic words and phrases originate from epistemic modality or stance and epistemic logic. Epistemic logic deals with the world of knowledge that a person can possess to a varying degree. Epistemic modality is

subjective and relates to lexical and grammatical expressions of judgments as to the propositional content of the sentence. Uncertainty is not equal to doubt, because uncertainty is a mental state in which there is no full assent, while doubt is a mental process of questioning the truth of the proposition. An attempt has been made to place epistemic words and phrases of doubt on the confidence scale. The units under study are taken from existing classifications of epistemic words proposed by Biber D. and Wierzbicka A. DOUBT is equated with uncertainty and opposed to certainty. Epistemic words and phrases of probability verbalize different levels of doubt. DOUBT has a negative import and indicates a lack of knowledge, and absence of determined position on the proposal. This negative import is partly realized in the negative sentences with epistemic adjectives and verbs of probability and certainty. DOUBT feature of questioning the veracity of the proposition is realized in general questions with epistemic adjectives and verbs of probability and in subordinate sentences with *if* and *whether*. DOUBT is described as a change of opinion about the veracity of a proposition, which can be traced linguistically during the repetition of epistemic adverbs. The article counts the frequency of occurrences of epistemic words in a fiction text.

Keywords: doubt, confidence scale, epistemic words and phrases, subjective modality.

Постановка проблеми. Під лінгвістичним терміном “модальність” зазвичай розуміють функціонально-семантичну категорію, яка виражає різні види відношення висловлення до дійсності, а також різні види суб’єктивної кваліфікації повідомлюваного [3, с. 303]. Вона є суб’єктивною і виникла з епістемічної логіки, яка пов’язана з теорією пізнання, виокремленням “світу знання”, носієм якого є людина. Епістемічна модальність виражає певний вид і тип знання, повноту або неповноту знання та рівні знання [1]. Загальноприйнята думка про те, що знання не можна ототожнювати з істинною вірою. Ще Платон [6, с. 4] стверджував, що епістема (розробка пояснення) перетворює справжню віру в знання. Епістемічна модальність є ключовою в дослідженні СУМНІВУ, оскільки людина сумнівається тоді, коли нема знання та віри, що і зумовлює актуальність цього дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Епістемічна модальність досліджується багатьма вченими. Так, Байбер Д. та Фінеган Е. дають визначення епістемічної позиції, зазначаючи, що ця позиція “відноситься до лексичного та граматичного вираження поглядів, почуттів, суджень чи зобов’язань щодо пропозиційного змісту повідомлення” [5, с. 124]. Як зазначають Канеман Д. та Тверський А. [11], епістемічна невпевненість є внутрішньою і відноситься до суб’єктивного стану неповного знання. Вони розрізняють ще й невпевненість, яку можна віднести до зовнішнього джерела. МакІнтир Р. [10] зазначає, що епістемічна позиція показує, наскільки впевненою та достовірною є пропозиція в реченні. Епістемічна модальність виражає рівень впевненості висловлення.

В даному дослідженні вивчено епістемічні слова та фрази в творах сучасної англійської літератури і віднесено їх до групи тих, що на шкалі впевненості передають СУМНІВ.

Шкала впевненості (інші назви шкала достовірності чи шкала ймовірності) має різні інтерпретації та склад. Фрізел Дж. [7] говорить, що слова впевненості розміщуються вздовж континуума з такими проміжними термінами, як *suppose*, *think*, *sure*, *certain*, *positive*, де кожний наступний термін передає вищий ступінь впевненості. Фрази з епістемічними словами згідно з Реноджд С. та Віттеман К. розташовані на шкалі достовірності, що має такі відрізки, як “впевнений”, “ймовірний”, “неймовірний” та “неможливий” [13, с. 191]. Вессон К. [17] дає вибірку виразів впевненості носіям мови з проханням оцінити наскільки впевнено вони звучать за семибальною шкалою і теж розміщує їх на шкалі впевненості від абсолютної впевненості до цілковитого сумніву. Тайген К. говорить, що слова ймовірності можна розмістити на шкалі від 0 до 1, де слова, що позначають віру наближені до значення 1, а слова, що позначають сумнів – до 0. До середини шкали ймовірності $p=0.50$ він відносить такі слова, як *perhaps*, *maybe*, і зазначає, що вони вживаються в разі, якщо ми не хочемо брати зобов’язань щодо сказаного [16, с. 34]. Зазвичай, науковці не розрізняють “впевненість”, що стосується насамперед стану розуму, від “ймовірності”, що використовується для опису зовнішніх подій, правдоподібності чи достовірності, і розміщують терміни впевненості та ймовірності вздовж однієї шкали. В цьому дослідженні шкала впевненості розглядається окремо від шкали достовірності. Вважається, що шкала впевненості складається з відрізка, де розміщені слова з позитивним значенням, які позначають впевненість та віру і відрізка, де розміщені слова з негативним значенням, які позначають сумнів, невпевненість, невіру.

Слід зазначити, що ймовірність включає певну частку невпевненості, тому вона протиставляється впевненості. Але чи є невпевненість тотожна сумніву? Згідно з філософським словником [19], невпевненість – це психічний стан, тоді як сумнів – це психічний процес, коли активно ставиться під питання істинність пропозиції. Сумнів описується як зміна поглядів щодо істинності пропозиції (на погляд людини пропозиція спершу правдива, потім неправдива, потім знову правдива). Психолінгвісти мають своє трактування сумніву. Салмон Н. [15] говорить, що сумнів це невіра, яка протиставляється вірі, Рассел Б. [14] стверджує, що сумнів включає вагання – зміну віри та невіри, Пірс Ч. [12] каже, що сумнів пов'язаний з цілями та мотивацією збільшити знання, так як і з емоційними станами, що включають роздратування, схвилювання та здивування. Лінгвістичний тлумачний словник [20], в свою чергу, дають визначення сумніву через невпевненість, а визначення невпевненості через сумнів. Звідси, на психологічному рівні сумнів дещо відмінний від невпевненості, проте на мовному рівні сумнів може ототожнюватися з невпевненістю. Шкала впевненості, на наш погляд, складається з слів, що передають впевненість та слів, що передають невпевненість, якими є епістемічні слова ймовірності.

Епістемічні слова марковані епістемічною модальністю. Байбер Д. [4] класифікує епістемічні слова на такі, що передають впевненість та ймовірність. Він розглядає епістемічні дієслова, іменники та прикметники з підрядними реченнями на *that* (інколи *that* опущене) та прислівники без підрядних речень. Аналізуючи ці слова, можна віднести епістемічні дієслова ймовірності до тих, що передають СУМНІВ, оскільки вони не передають впевненість. Юровицька Л. говорить про “негативну ймовірнісну когнітивну позицію” речень, що передають сумнів, Вежбицька А. каже про “негативне значення (*negative import*)” епістемічних дієслівних фраз *I doubt* та *I don't think* [18, с. 255], Сірі Й. відносить дієслово *to doubt* до “дієслів з імпліцитним запереченням” [8, с. 1], а Джесперсен О. відносить дієслово *to doubt* до “дієслів з негативним значенням” [9, с. 75]. Негативне значення СУМНІВУ визначається в цьому дослідженні, як значення, що передає невіру, невпевненість та незнання.

Епістемічні дієслова, які передують підрядним реченням з *that*, поділяють на такі, що позначають впевненість (*conclude, demonstrate, determine, discover, find, know, learn, mean, notice, observe, prove, realize, recognize, remember, see, show, understand*) і ті, що позначають ймовірність (*assume, believe, doubt, gather, guess, hypothesize, imagine, predict, presuppose, presume, reckon, seem, speculate, suppose, suspect, think*) [4, с. 92]. Епістемічні дієслова вживаються в епістемічних фразах (*I assume, I believe, I estimate, I expect, I feel, I gather, I guess, I imagine, I presume, I suppose, I suspect, I take it, I think, I trust, I understand, I wonder*), які є вставними конструкціями і можуть з'являтися в будь якій позиції в реченні. Епістемічні фрази уточнюють на скільки мовець знає те, про що він говорить і наскільки те, про що він говорить відрізняється від знання, що ототожнюється з впевненістю [18, с. 204].

Концепт СУМНІВ беззаперечно вербалізується епістемічним дієсловом *to doubt* з підрядним реченням на *that*. В наступному прикладі СУМНІВ виражається експліцитно семантикою відповідного дієслова.

e.g. *The expert doubted he would travel by commercial air* [21, с. 85].

Інші епістемічні дієслова ймовірності у стверджувальному реченні передають незначну частку СУМНІВУ. Так, *I think* та *I guess* не передають впевненості, а лише суб'єктивну думку, що може відрізнятися від істини, і вони мають семантичну компоненту *I don't know*.

e.g. *"I think you need a couple of drinks to relax," Gray said* [21, с. 156].

"I guess I need to be sweet to him" [21, с. 71].

Що стосується епістемічного дієслова *to believe*, то воно в епістемічному значенні тотожне з *to think*, що включає невпевненість.

e.g. *I believe we have a mutual friend* [21, с. 82].

У заперечних реченнях, епістемічні дієслова (*believe, think, know*) передають значніший СУМНІВ, ніж у стверджувальних. У наступних реченнях *I don't believe, I don't think* та *I don't know* взаємозамінні з *I doubt*. Ці вирази вказують на відсутність детермінованої позиції щодо пропозиційного змісту висловлення.

e.g. *I talked to him on the phone, and I don't believe his death was a random killing by street punks* [21, с. 185].

"Okay. I don't think it's dangerous, yet" [21, с. 154].

"I don't know. I, uh, just missed it, I guess" [21, с. 8].

Епістемічні дієслова вербалізують сумнів у загальних запитаннях. В наступному прикладі персонаж сумнівається у своїх поглядах чи певних фактах, тому апелює до думки співрозмовників. Йому бракує знань і точності, тому він звертається за підтвердженням інших, бажаючи з'ясувати неясність.

e.g. *"Do you think we've got the wrong firm?"*

"Maybe the wrong firm, maybe the wrong law school" [21, с. 170].

Епістемічні прикметники вказують на ступінь достовірності пропозиції в підрядному реченні з *that*, або вони можуть відображати оцінку позиції, яку займає третя особа. Епістемічні прикметники діляться на такі, що позначають впевненість (*apparent, certain, clear, confident, convinced, correct, evident, false, impossible, inevitable, obvious, positive, right, sure, true, well-known*) і ті, що позначають ймовірність (*doubtful, likely, possible, probable, unlikely*) [4, с. 93].

Вивчаючи епістемічні прикметники в тексті, можна побачити вживання ймовірнісних епістемічних прикметників *doubtful, unlikely* з підрядними реченнями з *that* для вербалізації концепту СУМНІВ.

e.g. *It is doubtful that she has transformed the role of a woman in her family* [21, с. 40].

Що стосується *possible, likely* та *probable*, то багато науковців схилиються до того, що вони несуть "позитивне значення" (Вежбицька А., Тайген К.), проте ми вважаємо, що вони на шкалі впевненості мають негативне значення, тому що виключають впевненість пропозиції. В другому прикладі яскраво простежується протиставлення між *unlikely* та *possible*, що свідчить про те, що ці слова передають різний ступінь невпевненості.

e.g. *Look, it's possible [that] they have a copy of the brief. Very unlikely, but possible* [21, с. 147].

Деякі епістемічні прикметники впевненості у заперечних конструкціях теж передають сумнів – *not apparent, not certain/ uncertain, not clear/ unclear, not confident/ unconfident, not convinced/ unconvinced, not evident, not obvious, not sure/ unsure, not well-known*. Ці прикметники можна умовно поділити на такі, що передають невпевненість (*not certain/ uncertain, not confident/ unconfident, not convinced/ unconvinced, not sure/ unsure*) та ті, які передають неясність чи плутанину (*not apparent, not clear/ unclear, not evident, not obvious, not well-known*).

e.g. *He was not certain [that] she knew her destination* [21, с. 215].

Yet it is not obvious that this was the case [21, с. 150].

Епістемічні прикметники вербалізують СУМНІВ в загальних запитаннях. В наступному прикладі ставиться під питання доречність певного твердження.

e.g. *Are you sure you want three hundred agents on this case?* [21, с. 21]

Епістемічні прислівники ймовірності (*apparently, evidently, kind of, in most cases/instances, perhaps, possibly, predictably, probably, roughly, sort of, maybe, conceivably, supposedly, allegedly, reportedly*) передають певну частку СУМНІВУ. В наступному прикладі припускається певне твердження, що ставить під сумнів відповідність нормі.

e.g. *Maybe there was a glitch in my brain* [22, с. 7].

Вежбицька А. відносить тільки *conceivably* та *possibly* до "невпевнених" прислівників [18, с. 276]. *Possibly* є орієнтованими на мовця, виражає оцінку мовця щодо можливості, відображає бажання мовця не сказати більше ніж потрібно і є обережним та рефлексивним за своєю природою. Тоді як, *conceivably* включає дуже мало впевненості щодо вірності зробленого твердження.

e.g. *He said he possibly knew something about the assassinations of Justices Rosenberg and Jensen, and he wanted to tell me what he knew* [21, с. 233].

It might conceivably be efficacious [21, с. 235].

Інколи епістемічні прислівники повторюються в межах одного речення або в двох суміжних, що свідчить про відсутність детермінованої позиції щодо сказаного, вагання, зміну поглядів.

e.g. *Maybe he wouldn't want to wait till the end of the school year, maybe it would have to be now* [22, с. 32].

Дискурсивні маркери (*maybe, perhaps*), які слугують для підтримання комунікації та для того, щоб погодитись/ не погодитись, підтвердити/ спростувати щось теж передають СУМНІВ.

e.g. *He sighed. "If I tell you, will you finally believe that you're not having a nightmare?"*

"Maybe," I said after a second of thought [22, с. 254].

Епістемічні іменники ймовірності (assumption, belief, claim, contention, feeling, hypothesis, idea, implication, impression, notion, opinion, possibility, presumption, suggestion) перед підрядними реченнями на *that* вказують на ймовірні події чи явища і передають частку СУМНІВУ. e.g. *As I lay there, I had a feeling that more time was passing than I realized* [22, с. 259].

Байбер Д. розглядає епістемічні слова з підрядними реченнями на *that*. Часто після епістемічних слів іде підрядне речення з *if* та *whether*. СУМНІВ в таких реченнях есплікується – такі речення передають вагання та нечіткість позиції. Підрядні сполучники *if* та *whether* в прикладах нижче вводять загальні питальні речення в підрядні. *Whether...or* вказує на зміну поглядів щодо пропозиції.

e.g. *"I doubt if I can hang on until she dies"* [21, с. 49].

They were uncertain whether to say congratulations or thanks or whatever, so they just smiled and shook her hand [21, с. 200].

В дослідженні була вивчена частота вживання епістемічних іменників, дієслів, прикметників та прислівників, які передають різні рівні СУМНІВУ у вибірці з художніх текстів на 1000000 слів. Для цього досліджуємо сукупність з 14 епістемічних іменників ймовірності (assumption, belief, claim, contention, feeling, hypothesis, idea, implication, impression, notion, opinion, possibility, presumption, suggestion), 17 епістемічних дієслів ймовірності (assume, believe, doubt, gather, guess, hypothesize, imagine, predict, presuppose, presume, reckon, seem, speculate, suppose, suspect, think, wonder, not know) 5 епістемічних прикметників ймовірності (doubtful, likely, possible, probable, unlikely), 14 епістемічних прикметників впевненості в заперечних реченнях (not apparent, not certain/ uncertain, not clear/ unclear, not confident/ unconfident, not convinced/ unconvinced, not evident, not obvious, not sure/ unsure, not well-known) за якими слідують підрядні речення з *that*, *if*, *whether* або підрядні речення з опущеними підрядними сполучниками та 16 епістемічних прислівників (apparently, evidently, kind of, in most cases/instances, perhaps, possibly, predictably, probably, roughly, sort of, maybe, conceivably, supposedly, allegedly, reportedly). Результати дослідження показали, що у художньому тексті епістемічні прислівники складають близько 53% всіх епістемічних слів, 42% складають епістемічні дієслова, 3% складають епістемічні іменники і 2% епістемічні прикметники. Найчастіше зустрічаються епістемічні прислівники *maybe*, *probably*, *perhaps*, епістемічні дієслова *think*, *guess*, *not know*, епістемічні іменники *feeling*, *idea*, епістемічні прикметники *not sure/unsure*, *not certain/uncertain*.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, СУМНІВ має деякі характерні ознаки, які відображені в його вербалізації. СУМНІВ ототожнюється з невпевненістю та протиставляється впевненості. Епістемічні слова та фрази ймовірності вербалізують різні рівні СУМНІВУ, від значнішого, що вербалізується епістемічним дієсловом *to doubt*, епістемічними прикметниками *doubtful*, *unlikely*, епістемічними дієсловами та прикметниками у заперечних та питальних реченнях до незначного СУМНІВУ, що вербалізується більшістю епістемічних дієслів, прислівниками та іменниками ймовірності. СУМНІВ має негативне значення і свідчить про відсутність знання, детермінованої позиції щодо пропозиції. Це негативне значення частково реалізується в заперечних реченнях з епістемічними прикметниками і дієсловами ймовірності та впевненості. Така властивість СУМНІВУ, як ставити під запитання істинність пропозиції, реалізується в загальних запитаннях з епістемічними прикметниками та дієсловами ймовірності та в підрядних реченнях з *if* та *whether*. Сумнів описується як зміна поглядів щодо істинності пропозиції, що можна простежити під час повтору епістемічних прислівників. Перспектива подальшого дослідження полягає у вивченні образної та ціннісної компоненти концепту СУМНІВ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карамішева Н. В. Логіка (теоретична і прикладна): навч. посіб. К.: Знання, 2011. 455 с.
2. Юровицкая Л.Н. Английский лингвокультурный концепт "СОМНЕНИЕ" и способы его языковой манифестации. Специальность 10.02.04 – германские языки. Автореферат на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Самара, 2005. 24 с.
3. Ярцева В. Н. Языкознание. Большой энциклопедический словарь. М.: Большая российская энциклопедия, 1998. 684 с.
4. Biber D. University Language: A corpus-based study of spoken and written registers. John Benjamins Publishing, 2006. 261 p.

5. Biber, D. & Finegan E. Styles of stance in English: Lexical and grammatical marking of evidentiality and affect. Text, 9. Mouton de Gruyter, 1989. pp. 93-124.
 6. Everson S. Companion to Ancient Thought I, Epistemology. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 300 p.
 7. Freezel J. A qualified certainty: verbal probability in arguments. Speech Monographs, 41. Taylor & Francis (Routledge), 1974. pp. 348-356.
 8. Iyeiri Y. Verbs of implicit Negation and their Complements in the History of English. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2010. 223 p.
 9. Jespersen O. Negation in English and Other Languages. Copenhagen, 1917. 166 p.
 10. MacIntyre, R. How do they stand? Research into the representation of stance in academic writing and its implications for pedagogy. Sophia University Faculty of Liberal Arts, 2010. pp. 19-32.
 11. Kahneman D., Tversky A. Variants of uncertainty. Cognition, 11. Elsevier, 1982. pp. 143-157.
 12. Peirce, C. S. Charles S. Peirce: Selected writings. New York: Dover, 1958. 480 p.
 13. Renooij S., Witteman C. Talking probabilities: communicating probabilistic information with words and numbers. International Journal of Approximate Reasoning, 22 (3). Elsevier, 1999. pp. 169-194.
 14. Russell B. Theory of knowledge. Collected papers, vol. 7. London: George Allen & Unwin, 1984. 258 p.
 15. Salmon N. Being of two minds: Belief with doubt. Nous, 29. Wiley, 1995. pp. 1-20.
 16. Teigen K. H. The language of uncertainty. Acta Psychologica, 68. Elsevier, 1988. pp. 27-38.
 17. Wessen C., Pulford B. D. Verbal expressions of confidence and doubt. Psychological Reports, 105. Sage Journals, 2009. pp. 151-160.
 18. Wierzbicka A. English: Meaning and Culture. Oxford University Press, 2006. 366 p.
 19. Belief and Doubt [Электронный ресурс] URL: <https://www.libertarianism.org/columns/belief-doubt> (дата звернення 01.02.2020).
 20. Doubt vs Uncertainty – What’s the difference? [Электронный ресурс] URL: <https://wikidiff.com/doubt/uncertainty> (дата звернення 01.02.2020).
- Список ілюстративних джерел
21. Grisham J. The Pelican Brief. N. Y.: Island, 1999. 436 p.
 22. Meyer S. New Moon. N. Y.: Little, Brown Books for Young Readers, 21 st edition, 2006. 608 p.

REFERENCES

1. Karamysheva N. V. Logic (theoretical and applied): textbook. K.: Knowledge, 2011. 455 p.
2. Yurovitskaya L. N. The English linguistic and cultural concept “DOUBT” and the ways of its linguistic manifestation. Specialty 10.02.04 – Germanic languages. Abstract of the thesis for a scientific degree of the candidate of philological sciences. Samara, 2005. 24 p.
3. Yartseva V. N. Linguistics. Great Encyclopedic Dictionary. M.: The Great Russian Encyclopedia, 1998. 684 p.
23. Biber D. University Language: A corpus-based study of spoken and written registers. John Benjamins Publishing, 2006. 261 p.
24. Biber, D. & Finegan E. Styles of stance in English: Lexical and grammatical marking of evidentiality and affect. Text, 9. Mouton de Gruyter, 1989. pp. 93-124.
25. Everson S. Companion to Ancient Thought I, Epistemology. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 300 p.
26. Freezel J. A qualified certainty: verbal probability in arguments. Speech Monographs, 41. Taylor & Francis (Routledge), 1974. pp. 348-356.
27. Iyeiri Y. Verbs of implicit Negation and their Complements in the History of English. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2010. 223 p.
28. Jespersen O. Negation in English and Other Languages. Copenhagen, 1917. 166 p.
29. MacIntyre, R. How do they stand? Research into the representation of stance in academic writing and its implications for pedagogy. Sophia University Faculty of Liberal Arts, 2010. pp. 19-32.
30. Kahneman D., Tversky A. Variants of uncertainty. Cognition, 11. Elsevier, 1982. pp. 143-157.
31. Peirce, C. S. Charles S. Peirce: Selected writings. New York: Dover, 1958. 480 p.
32. Renooij S., Witteman C. Talking probabilities: communicating probabilistic information with words and numbers. International Journal of Approximate Reasoning, 22 (3). Elsevier, 1999. pp. 169-194.
33. Russell B. Theory of knowledge. Collected papers, vol. 7. London: George Allen & Unwin, 1984. 258 p.

34. Salmon N. Being of two minds: Belief with doubt. *Nous*, 29. Wiley, 1995. pp. 1-20.
 35. Teigen K. H. The language of uncertainty. *Acta Psychologica*, 68. Elsevier, 1988. pp. 27-38.
 36. Wessen C., Pulford B. D. Verbal expressions of confidence and doubt. *Psychological Reports*, 105. Sage Journals, 2009. pp. 151-160.
 37. Wierzbicka A. *English: Meaning and Culture*. Oxford University Press, 2006. 366 p.
 38. Belief and Doubt [Electronic resource] URL: <https://www.libertarianism.org/columns/belief-doubt> (date of reference 01.02.2020).
 39. Doubt vs Uncertainty – What’s the difference? [Electronic resource] URL: <https://wikidiff.com/doubt/uncertainty> (date of reference 01.02.2020).
- List of illustrative sources
40. Grisham J. *The Pelican Brief*. N. Y.: Island, 1999. 436 p.
 41. Meyer S. *New Moon*. N. Y.: Little, Brown Books for Young Readers, 21 st edition, 2006. 608 p.

УДК : 811.161.2’38

**Огаренко Т.
Ліштаба Т.
(Кропивницький)**

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЗВЕРТАНЬ У ТВОРАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

У статті вивчено стилістичні функції звертань як синтаксично ізольованих компонентів у текстах Лесі Українки. Визначено, що семантика звертань є визначальним фактором для реалізації конкретної стилістичної мети. Проаналізовано зв'язок функції звертання (апелятивної та експресивної) зі структурними особливостями цих компонентів. Досліджено функції звертань у складі стилістичних фігур.

Ключові слова: синтаксично ізольовані компоненти, звертання, стилістична функція, апелятивна та експресивна функції, твори Лесі Українки.

В статье изучено стилистические функции обращений как синтаксически изолированных компонентов в текстах Леси Украинки. Определено, что семантика обращений является определяющим фактором для реализации конкретной стилистической цели. Проанализирована связь функции обращения со структурными особенностями этих компонентов. Исследованы функции обращения в составе стилистических фигур.

Ключевые слова: синтаксически изолированные компоненты, обращения, стилистическая функция, апелятивная и экспрессивная функции, произведения Леси Украинки.

The article explores stylistic functions of references as syntactically isolated components in Lesya Ukrainka's texts. It is determined that for the characterization of hits as structural-semantic components the most important is the classification by meanings. The semantics of appeals is a determining factor for the realization of a certain stylistic function. The connection of one or another function with the structural features of the hits is analyzed. Lesya Ukrainka equally uses common and non-common appeals, but the study of the structural features of appeals in Lesya Ukrainka's works shows that the use of common appeals greatly enhances their expressive function.

The grammatical expression of the sentence has a significant influence on the semantics of the sentence. In the poetic speech of Lesya Ukrainka the appeal is expressed by the exclamation point, which is normative for the Ukrainian language. An important aspect in terms of stylistics is the position of the syntactic component in the sentence. The accents in the statement depend on the place of appeals. The functions of appeals in the composition of stylistic figures are investigated, in particular, it is determined that in the analyzed works the appeals often include anaphoras and epiphoras. Graphic marks in the sentences with appeals play an important stylistic function. The punctuation marks convey the emotionality, condition and mood of the speaker, as well as the intonation inherent in oral speech.

Depending on the type of construction for the purpose of expressing the appeal performs a different stylistic function. In the interrogative and inciting sentences the direct purpose of the appeal is to